

Cursuri universitare

Bogdan Dumitru MOLOMAN

**Manual de
DREPT
CONSTITUȚIONAL**

Bogdan Dumitru MOLOMAN

**Manual de
DREPT
CONSTITUȚIONAL**

Universul Juridic

București

-2025-

Motto:

„Instituțiile democratice nu sunt guvernate doar de legi, ci și de etică, simț al datoriei.
Iubirea de țară și competența sunt criteriile principale ale vieții publice.
Aveți încredere în democrație, în rostul instituțiilor și în regulile lor!
Lumea de mâine nu poate exista fără morală, fără credință și fără memorie”
(REGELE MIHAI I)*

Capitolul I

DREPTUL ȘI DREPTUL CONSTITUȚIONAL

§1. Prolegomene. §2. Poate fi definit termenul „drept”? 2.1. *Ce este dreptul?* 2.1.1. *Etimologie.* 2.1.2. *Definiții doctrinare.* §3. Dreptul are mai multe accepțiuni? Clasificări și clarificări. §4. Dreptul constituțional și instituții politice. 4.1. *Dreptul constituțional. Noțiune, obiect.* 4.2. *Subiectele raporturilor de Drept Constituțional.* 4.3. *Izvoarele dreptului constituțional.* 4.4. *Câteva aspecte privind delimitarea dreptului constituțional de alte ramuri de drept.* 4.4.1. *Raportul dintre dreptul constituțional și dreptul civil.* 4.4.2. *Raportul dintre dreptul constituțional și dreptul administrativ.* 4.5. *Instituțiile politice.* 4.6. *Relația drept-politică*

Motto:

„Trăim în lume și e timpul să trăim ca lumea”
(I. DELEANU, *Instituții și proceduri constituționale în dreptul român și în dreptul comparat*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 560)

Secțiunea 1

Prolegomene

Înainte de a aborda problematica dreptului constituțional este imperios a se analiza, chiar dacă nu într-un mod exhaustiv (având în vedere că acestea sunt analizate în cadrul altor discipline), noțiunile fundamentale care pot fi catalogate drept piedestal al acestei ramuri a dreptului, respectiv **ce este dreptul**, cum a apărut și modul în care a evoluat și, bineînțeles, **ce reprezintă statul** și care este **relația dintre drept și stat**¹.

Există sinonimie între termenii „drept” și „dreptate”?

Prima facie am fi tentați să răspundem în sens pozitiv, însă, la o analiză mai atentă, între aceștia **nu poate fi pus semnul egalității** deoarece **nu sunt identici** și, mai mult decât atât, **nici măcar totdeauna într-o armonie**: *pe de o parte*, există multe reguli juridice, de ordin tehnic, care nu au de-a face cu dreptatea (*e.g.*, regulile de întocmire a actelor de stare civilă), iar *pe de altă parte*, există reguli juridice care se află în conflict cu dreptatea (*e.g.*, leziunea – ca viciu de consimțământ – care își poate face apariția în contractele sinalagmatice, oneroase și comutative)².

* Fragment din discursul ținut de Regele Mihai I în Parlamentul României la data de 25 octombrie 2011.

¹ Cuvântul „stat” (*stato*) apare pentru prima dată în celebra operă a lui Niccolò Machiavelli – *Principele* – unde este utilizat cu referire la organizarea politică a orașelor italiene, sub forma a două regimuri politice diferite: republica și principatul (v. N. Machiavelli, *Principele*, Ed. Humanitas, București, 2019, p. 67).

² I. DELEANU, *Instituții și proceduri constituționale în dreptul român și în dreptul comparat*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 6.

Cu toate acestea, nu se poate face abstracție că, uneori, „dreptul” și „dreptatea” se află într-o simbioză perfectă.

Secțiunea a 2-a Poate fi definit termenul „drept”?

2.1. Ce este dreptul?

2.1.1. Etimologie

Etimologic, termenul românesc „drept”¹ derivă din latinescul „directum” (care își are originea la rândul său în verbul „dirigo-dirigere”) și înseamnă a îndruma, a îndrepta, a conduce, a cârmui. Așadar, din însăși originea lui, „dreptul” înseamnă acel mijloc de îndrumare, de conducere, de îndreptare. Romanii utilizau, pentru ceea ce în prezent numim drept, un alt cuvânt, respectiv *jus*, a cărui provenință a împărțit doctrina în două; în optica unor autori², termenul *jus* provine de la *jubere* (care înseamnă a porunci), iar

Dar **ce înțelegem prin „viciile de consimțământ”**? Așa cum s-a reținut în literatura de specialitate, „viciile de consimțământ sunt acele împrejurări care afectează caracterul conștient și liber al voinei de a încheia un act juridic” (G. Boroș, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 156).

Potrivit art. 1206 C. civ., viciile de consimțământ sunt următoarele: *eroarea* (i.e., falsa reprezentare a unor împrejurări la perfectarea unui act juridic); *dolul* (i.e., eroare provocată – iar nu spontană – de manoperele frauduloase ale celeilalte părți ori când aceasta din urmă a omis, în mod fraudulos, să îl informeze pe contractant asupra unor împrejurări pe care se cavenea să i le dezvăluie); *violența* (i.e., amenințarea unei persoane cu un rău de natură să îi producă, fără drept, o temere ce o determină să încheie un act juridic, pe care altfel nu l-ar fi perfectat) și *leziunea* [definită în literatura de specialitate ca fiind „viciul de consimțământ ce consta în paguba (de regulă, prejudiciul material) suferită de una dintre părți ca urmare a încheierii unui contract. Ca regulă, leziunea consta în disproporția vădită de valoare între prestații, ce există chiar în momentul încheierii contractului” (G. Boroș, C.A. Angheliescu, *op. cit.*, p. 174)].

Pentru o analiză detaliată a viciilor de consimțământ, v., *ex multis, ibidem*, pp. 156-179; M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală*, vol. II, *Teoria drepturilor subiective civile*, Ed. Solomon, București, 2018, pp. 375-406; R. Rizoiu, *Curs de teoria actului juridic civil*, Ed. Hamangiu, București, 2021, pp. 299-356.

Pentru aspecte particulare, v., *principaliter*, C. Paziuc, „Eroarea scuzabilă – standard și aplicații practice”, în: M. Nicolae (coord.), *Actul juridic în Noul Cod civil. Probleme teoretice cu implicații practice*, Ed. Solomon, București, 2020, pp. 80 sqq. (eroarea); *idem*, „Tăcerea este de aur? Despre îndatorirea de informare ca premise a dolului prin reticență”, în *Revista Română de Drept Privat* nr. 1/2019, pp. 156-187; I.FI. Popa, „Dolul și obligația de informare în contractele sinalagmatice”, în *Dreptul* nr. 7/2002, pp. 62-81 (dolul); S. Neculaescu, „Privire critică asupra violenței, ca viciu de consimțământ, în reglementarea Codului civil (Legea nr. 287/2009, republicată)”, în *Dreptul* nr. 3/2012, pp. 11-32 (violența); D. Chirică, „Leziunea – în reglementarea vechiului și noului Cod civil”, în *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”*. *Iurisprudentia* nr. 4/2013, pp. 25-44; L. Bercea, „O analiză a leziunii în contractele de afaceri”, în *Revista Română de Drept Privat* nr. 1/2019, pp. 240-272; C.T. Ungureanu, „Reflecții privind leziunea, viciu de consimțământ, în statornicirea Codului civil (Legea nr. 287/2009)”, în *Dreptul* nr. 10/2012, pp. 23-34 (leziunea).

¹ Cu aceeași semnificație, conceptul „drept” se regăsește și în alte limbi de sorginte latină, e.g., *droit* – franceză, *diritto* – italiană, *derecho* – spaniolă, *direito* – portugheză etc.

² C. Accarias, *Précis de droit romain*, t. I, 2e éd., Ed. A Cotillon et Cie, Libraires du Conseil d’État, Paris, 1874, p. 2, disponibilă (online) la adresa www.archive.org, accesată la data de 31 ianuarie 2023.